

4. Bibliographie der Schriften

Lærdom Om Et christeligt Levnets Begyndelse, Som indeholder fire Deelee: 1. En grundig Anviisning til sand bod og troe paa Gud. 2. En enfoldig ...

Francke, August Hermann

Kopenhagen, 1725

Den tredie Deel. Anviisning efter Guds ordret og tekkelig at bede til Gud.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

benbarelse's Nand, udi hans kundskab, som
 er vor forstands oplyste øyne, at vi fun-
 de kiende, hvilket det haab er, som hand kald-
 te os til, og hvilken hans arves herlige riig-
 dom er udi de hellige, og hvilken er hans
 magtes overvettes storhed mod os, vi som
 troe efter hans kraftige styrkes gierning,
 hvilken hand krafteligen gjorde i Christo,
 der hand opreiste ham fra døde, og satte
 ham hos sin høyre haand i himmelen; han-
 nem være ære og pris, fra nu og til
 evig tiid, amen.

~~~~~

Den tredie Deel.

Anviisning efter Guds ord ret
 og tekkelig at bede til Gud.

Jak. 4. v. 3.

J bede og faae ikke, fordi J bede
 ilde.

§ I.

Disse ord viser os den Hellig Nand, at
 der findes mennisker, som bede, men
 dog ikke faae eller annamme af Gud
 noget ved deres bøn: ikke at Gud vilde neg-
 te

te dem sin naadige bønghørelse, men fordi de ikke findes i den tilstand, eller orden, i hvilken deres bøn kunde være Gud behagelig og bønghøres. Derfor siger S. Jakob: I saae ikke, fordi I bede ilde. Vilt du derfor, kiere menniske, vel besørge din sieles salighed, og ikke være en ond, men en Gud behagelig bedere, saa lad dig i tide advare. Betænk vel, hvad der udkræves til en sand og Gud behagelig bedere, og tag til den ende efterfølgende eenfoldig underviisning flittig i agt; du har at give agt (1) paa dem, som bede ilde, og formedelst saadan deres bøn ikke saae nogen sand velsignelse. Og (2) paa dem, som bede Gud behagelig, og derfor ogsaa saae hvad de bede.

§ 2.

De onde bedere kunde atter afdeles i tvende slags; nogle bede paa en hykelsk, og andre paa en hedenk maade, men begge saae intet ved deres bøn. Hvad det første angaaer, nemlig den hykelske beden, saa maa vi vel lære, hvad hyklerie er, og hvorledes den samme i Guds ord beskrives, at vi fand vogte os derfor som for en skadelig forgift. Men saaledes beskriver Paulus hyklerie 2. Tim. 3. v. 4. Som have gudfrugtigheds skien, men negte dens kraft; af hvilke ord vi see, at den er en hykler, som (1)
end

endnu staaer i sin gamle, naturlige, syndige og uomvendte tilstand, og ikke har ladet Guds ord virke hos sig til sin igiensfødsel, og (2) som skuler saadant sit uomvendte væsen og den gamle fødsel under et udvortes helligt skyn, paa det hans ondskab ikke maa blive aabenbar for menniskene; derfor ogsaa gjør al sin Guds tjeneste, saasom Kirkegang, syngen og beder til den ende, at hand maa ansees af menniskene, og ikke maa holdes for ond, omendskönt hand imidlertid er en dobbelt syndere for Gud. En deel saa viit hand i sit hiertes grund endnu er gandske uomvendt og fiodelig sindet, og derneft at hand understaaer sig at skule sin ondskab med et udvortes paataget skyn.

§ 3.

Hvo som endnu staaer i saadan tilstand, og dog kommer med et saadant uigienfødt hykelsk hierte for Gud, og beder, hand maa være forsikret, at al hans bøn er Gud høyst mishagelig, ja en vederstyggelighed; derfor advarer os vor Frelser for saadan en syndig maade at bede paa Matth. 6, 5. Naar du gjør din bøn, skalt du ikke være som øyenskalle, thi de gierne staae og bede i synagoger og paa hiørner i gader, at de kunde ansees af menniskene, sandelig siger jeg eder, de have deres løn borte. Nemlig der i saae
de

de deres løn, at de maa see af et eller andet menneske holdes for from og hellig, om end skönt de ikke har fra Gud at forvente, saa længe de blive i saadan en tilstand, den timelige og evige naades løn, som gives de rette bedere. Men at denne hyfleries udnyttelse til alle tider, og i særdeleshed i bønner er en forskrefkelig synd for Gud, er der af at see, fordi den Hellig Ånd i sit ord saa alvorlig raader os der fra. Enhver eftersee og overveie efterfølgende skriftens steder med flid: Matth. 7. v. 21. 22. 23. 2. Tim. 3. v. 5. Tit. I. v. 26. I. Pet. 2. v. 1.

§ 4.

Men hyflerie findes hos to slags mennesker, (1) hos uigienfødte og gandske ubodferdige, og (2) hos igienfødte mennesker, hvilke efter de have gjort sand bod, ere oversatte i naades stand. Men den findes hos disse to slags mennesker ligeledes paa en dobbelt maade; hos en uigienfød er hyflerie en regierendes synd, hvilken hand hverken ret kiender, eller strider af hiertet derimod, hos de igienfødte henger denne naturlige vanart ogsaa endnu; men fordi de ikke lade samme regner mere over sig, men stride derimod og overvinde ved troen, saa vide de af Guds Ånd, at den er dem for Christi skyld tilgivnen, og saaledes ikke kunde forhindre deres naadige bønghørelse.

§ 5. Her

§ 5.

Herefter prøve sig nu enhver oprigtig for
 Herrens ansigt, og see, til hvilken hob hand
 hør: om hand endnu lader hyflerie aldeles
 herske over sig, og om hand hidindtil haver
 bygget sin Christendom blot paa udvortes
 gierninger og Cerimonier, hvor ved hand
 ikke haver formerket en ret indvortes foran-
 dring: eller om hand haver begyndt ved en
 sand bod at arbejde paa sin siel, og saaledes
 trugter i den daglige kamp at bestride alle u-
 dyder og særdeles denne, nemlig hyflerie, og
 at overvinde den ved den hellig Aands naa-
 des kraft. Befinder hand det første saa kand
 hand være forsikret, at hand hidindtil aldrig
 har bedet ret, om end skönt hand udvortes
 aldrig har gjort saa mange ord. Dette lære
 vi af det Jødiske folk i det gamle testamente
 Esa. I. v. 13, 15. som af deres beder ogsaa
 gjorde et stort vesen, saa at de udbredde deres
 hænder, komme tilsammen, og havde møye
 og angst, og saaledes lode sig deres bøn og
 Gudstieneste være svar nok, og enddog viser
 Herren os sin største mishag til alle saadant-
 ne bønner, naar hand siger: bærer ikke me-
 re frem forsængelig mad-offer; røgelse (som
 betyder bønnen i Aabenb. Bog. 8. v. 3. 4.)
 Er mig en vederstyggelighed; paa nymaa-
 neder og sabbater, og naar i kalde meenig-
 heden

heden tilsammen, fand jeg ikke lide uret, eller paa forbuds-dagen. Og om I end udbrede eders hænder, da vil jeg skule mine øyne for eder, ja om I end meget bede, hører jeg dog ikke. Aarsagen hvorfor Herren ikke hører dem, bliver strax føyet til, naar det heder: Thi eders hænder ere fulde med blod; det er: I staae endnu i eders gamle syndige fødsel, I ere endnu uden en levendes troe og hiertel. kierlighed til Gud; eders samvittighed er endnu ikke afstoet og rensset ved Christi blod af synden, at I kunde behage mig, om end skiont Gudvortes end gjøre saa megen praal. Men Herren setter ogsaa strax et raad der til, hvorledes de nemlig skulde forholde sig, naar de vilde bede kraftig, og gjøre deres gandske Guds-tieneste behagelig for Gud, naar hand videre siger: Soer eder, vorder rene, lader ved min Aand eders hierte forandres, og en levende troe paa Christum virke i eder, og lader eders samvittighed renses af alle døde gierninger. Lader af at gjøre ilde, lærer at gjøre got; beviser eders troe i kierligheden og i en retskaffen hellig omgiengelse, at være giørlig, og naar I befinde eder at være i saadan tilstand, saa kommer da. 2c. Hvo som nu efter hand haver anstillet en oprigtig prøvelse, skulde befinde, at hand ogsaa med det da værende Jødiske

E

folt

folck hidindtil haver brugt en udvortes mund-og læbers bøn uden en grundig forandring, og sit hiertes sande igiensfødsel, hand efterfølge Guds raad, og lære paa den forskreven maade at bede med et nyt og Gud behageligt hierte, saa skal hand føre en riig velsignelse over sig. Men de som ere i sandhed igiensfødte af Guds Aand, og dog sole hykleries onde bevægelser i sig, de ere ogsaa forbuuden, at rense sig jo mere og mere fra denne lønlige slange-sæd, og at stride der imod, paa det deres bøn altid maa reenere opstige til Gud; til den ende formaner Bedere, at aflegge alle slags hykleri, saa vel den lønlige, som den grove, 1. Pet. 2. v. 1.

§ 6.

Vi beseer nu videre det andet slags af de onde og Gud mishagelige bedere, hvilket er, naar et menneske beder paa en hedenisk viis. Men paa en hedenisk maade bede de mennesker, som hverken have gudsfrygtigheds skien eller kraft, men uden frygt leve hen i vanstro og aabenbare kiods gierninger, som ere: hoer, skørlevnet, ureenhed, uteerlighed, afguds dyrkelse, troldom, fiendskab, kio, nid, vrede, trette, tvedragt, parti, had, mord, druffenskab, fraadserie, og saadanne som disse; som Paulus disse opregner til de Galat. 5. v. 19, 20, 21. Hvosom derfor lever

skal bede Gud behagelig.

se

lever endnu end ikkun i een af disse Kiøds
gierninger, og lader sig regiere der af, det er:
naar hand lader saadanne synder, (om det
og ikkun er en eeneste af dennem, om hvilke
Paulus taler,) i gierningen hos sig udbren-
de, at hand gaaer hvort som hans egen sind
og villie driver ham, og i saadan tilstand
endnu siger med munden nogle bønner ud,
og setter derpaa sin tillid, at hans beden skal
de ikke desmindre ved saadant uomvendt og
Kiødeligt væsen være Gud behagelig, hand
bedrager sig skammeligen, fordi hand med
al sin beden er for Gud en vederstyggelig-
hed, og kand ikke ved saadan tilstand formo-
de nogen bønhørelse. Der om vidner ef-
terfølgende steder i den hellige skrift: Joh.
9. v. 31. Bivide, at Gud hører ikke synde-
re, (som synde vitterlig,) men den som er
gudsfrøgtig og gjør hans villie, den hører
hand. Saaledes siger Christus selv Joh.
15. v. 7. Dersom I blive i mig, og mine
ord blive i eder, da hvad som I vil, det skal
vederfares eder. Men de ere ikkun i Christo,
som ikke leve efter Kiødet, men efter Aanden
Rom. 8. 1. Og fordi nu modvillige synde-
re leve efter Kiødet, ere de og ikke i Christo,
og saaledes Gud ikke behagelige, men for-
skudte bedere. Besees ogsaa med flid ef-
terfølgende steder Psalm. 18. v. 42. Psalm.

66. v. 18, 19. Ordsp. I. v. 28, 29. Cap. 15.
v. 29. Cap. 28. v. 9.

§ 7.

Herefter vilde nu enhver, som læser dette, af Kierlighed til sin egen salighed, atter prøve sig, hvorledes hand staaer for sin Gud? om hand endnu gaaer hen i sin gamle naturlige vanart, og lever i en aabenbar ondskab, eller om hand er bleven ved gienfødselen deelagtig i den guddommelige natur. Det er og ikke nok, at man holder sig fra en eller anden synd, men et menneske som vil ret bedes, skal være gandske igiennem fornyet, ja være bleven i Christo et nyt creatur. Saaledes skal man forlade begge slags maader at bedepaa, saa vel den hykelske, som den hedske maade, og fast troe, at hverken de, som leve i modtvillige synder, eller de som leve i en blot udvortes ærbarhed, uden en sand gienfødsel ret kunde bede. Derfor hvo som vil bygge paa en god grund, og have af sin bøn en kraftig nytte, den tage efterfølgende i agt: hand see vel til, prøve og randsage sig med al flid, hvorledes det staaer til med hans gandske christendom? Om hand i sandhed af sin naturlige tilstand formedelst Herrens overvettes store kraft er oversat i naadens stand, og der i optaget og annammet som Guds barn? Mange vilde vide, hvor

hvorledes de skulde bede, og vilde dog ikke anvende i deres Christendom en ret alvor og nidkierheden heller med magt stride imod deres syndige lyster og ugudeligt væsen. Saadanne mennesker kunde aldrig saa længe de saaledes blive, lære at bede ret, i hvor meget man end sagde for dem om bønnen; saaledes, flere mennesker, lær vel at kende dig selv, og brug Guds ord til en dommere over din egen tilstand. Den barmhertige Gud, som altid kommer med sin naade tilforn, skal snart oplukke dine øyne, at du maa komme til en ret grund i din egenkiendelse, hand skal vise dig, om du hører iblant Guds børn, eller iblant verdens børn.

S. 8.

Naar du saaledes ved Guds naade har lært at kende, at du hidindtil ikke har retskaffen tiendt din Gud, men meget mere søgt din egen nytte, ære og lyst i verden, saa skam dig dog ikke, at bekiende det, og at gjøre bod. Lad dig ikke det ord, at gjøre bod, komme hart og bittert for, som man mener i begyndelsen at bods eller omvendelsens stand er saadan en bedrøvet, og forredelig stand, i hvilken man aldrig kand blive glad. Nu er det vel saa, at, naar Guds ord foreskriver os den rette maade, at gjøre bod paa, saadan t da skeer med haarde ord som er vort kied og

blod ikke behagelige. Saaledes vil vor
 Frelser, at vi skulde hade vort eget liv. Joh.
 12. v. 25. Vi skulde afhugge hænder og fø-
 der, udrive øjet og faste fra os, dersom disse
 lemmer forarge os. Matth. 18. v. 8, 9.
 Hvor med Herren vil vi se, at vi ogsaa skulde
 lade det fare, som synes i dette levnet, at være
 aller nødvendigst og nytteligst, dersom det
 vilde worde os til en forhindring til Guds
 rige. I ligemaade befaler hand, at vi skul-
 de fornægte os selv, det er: afsiige vort eget
 sind og vor egen villie, tage hans kors daglig-
 gen paa os, og efterfølge ham. Luc. 9. v. 23.
 Og saaledes ikke agte, om verden skulde laste
 det, at vi ikke løbe ydermere med i det samme
 syndige og uordentlige vesen. Saa beskriver
 og Paulus vor omvendelses værk med haar-
 de ord, saa som: at man skulde afdøe synden,
 Rom. 6. v. 2. Korsfæste det gamle mennis-
 ke med Christo v. 6. Korsfæste sine lyst-
 og begieringer Gal. 5. v. 24. At man skal
 løbe, stride, holde sig af al ting, undertvinge
 sit legeme og føre det i trældom, 1. Cor. 9.
 v. 24, 27. Saa befaler hand, at vi skulde
 forarbeide vor salighed med frygt og bevel-
 se. Phil. 2. v. 12. Til hvilket hand endnu
 udfræver, at man skal gudelig bedrøves. 2.
 Cor. 7. v. 9. See vi i det gamle testamente,
 saa bliver den sande omvendelse os beskrevet

vet med disse og lige ord; at vort hierte skal
vorde sønderlagen og sønderbrudt, og vor
Aand sønderknuset, Psalm. 51. v. 19. Esa.
57, 15. 2c. At vi skal græde, hyle og klage. 2c.
Disse og andre flere saadanne kraftige paa-
mindelser om en sand bod, bruger den helli-
ge skrift, at lære os der med, at vor omven-
delse til Gud skal skee alvorlig, grundig, og
uden blødhed. Men dog maa vi ikke lade
os ved disse paamindelser affkrefte fra en
sand bod, men meget mere des alvorlige-
re opmuntre os der til, og tænke at endog
midt udi saadan bods-stand er nogen, ja vel
en bedre glæde, eller dog visseligen der paa
følger, end verden kand give med al sin
forsængelighed. Til med skal vi see paa den
hellige naade-løn som bliver de bodserdige
tilsagt. Her i denne tid bliver allerede den-
ne bod, som i begyndelsen vel synes bitter,
ofte med den søde trøst, og Guds kierlig-
heds levende smag saaledes sød gjort, at vi
her efter skal glæde os, at vi ere indtraadt i
saadan stand. Saa siger Paulus 2. Cor.
7. v. 9. At den bedrøvelse, som er efter
Gud, gjør omvendelse til saliggjørelse, som
man ikke fortryder. Da det os jo skulde
være nok at bevege os til saadan gudelig
bedrøvelse, (hvilkens er et stykke af omven-
delsen,) at den gjør noget til saliggjørelse;

hvor i al vor glæde bestaaer. Saa vidner
 ogsaa her om apostelen Rom. 8. v. 23. At
 Guds børn, (men vi blive Guds børn,
 naar vi lade bod og troe virke udi os,)
 have Aandens første grøde, deter: de føle
 en levendes og kraftig forsmag af Guds
 Kierlighed og venlighed, hvormed de omfås
 der i evighed skal overgødes og mættes.
 Hvilket Petrus stadfæster 1. Petr. 2. v. 3.
 hvor der siges, at de igiensødte smage, at
 Herren er from, efter at hand kort tilforn
 havde formanet til en sand poenitence og al
 ondskabs afleggelse. Dette skal de, som
 begynde udi Christendommen, ret hiertelig
 overveie, og holde imod hverandre, paa
 det de saa vel maa kiende den rette indvor-
 tes hiertens bod af hine alvorlige paamin-
 delser, som ogsaa faae løst til at smage Her-
 rens Kierlighed og venlighed, som følger paa
 bodsferdighed; hvor ved da den indbilding
 falder hen, at et bodsferdigt og Christeligt lev-
 net skulle være som en stedse varende bedrø-
 vet stand: ved hvilken falske tanke mange
 lade sig holde tilbage fra en alvorlig Chri-
 stendom, og saa tillige der med forhindres, at
 de hverken paa den Herres Jesu Christi
 naade, eller paa Guds Kierlighed, eller paa
 den Hellig Aands samfund kunde faae en
 kraftig smag.

§ 9.

Men ville vi virkelig komme til, saaledes at nyde Guds naade og kjerlighed, saa skal vi skifte os i Guds orden, og først gudelig bedrøves over vore synder, vi skal først føle Guds vrede ret over de samme, og dernest forlade vor fiødelig roe og sikkerhed. Derfor naar vi fornemme og føle nogle bevægelser i vore hjerter, som begynde at føre os til vor syndig tilstands kundskab, skal de vi ikke agte saadanne bevægelser ringe og slaae dem hen i været, men altid grave dybere, paa det de maa blive ret kraftige hos os, og vore hjerter maa blive der med opfyldt, indtil vi endeligen kunde forlade Sinai bierg, hvor vi ved loven have lært at kende vore synder, og ere blevne sønderknuset der over, og med glæde begive os hen til Zions bierg. Naar mennesket saaledes kommer i sine synders og elendigheds kundskab, o hvor aldeles skal da saadan samvittigheds angst og sønderknuset hjerte være hannem saa god en lærermestere til bonnen, ja lære hannem som den første lectie til at bederet. Mennesket er da ligesom omgivet med syndens tykke taage, men forlænges altid efter Guds naade, og sukker uafsladelig efter det levende lys; og da kand saadan en angerfuld og bængstet syndere

let finde paa ord, fordi nøden udpresser dem af ham, om hand end tilforn havde været det eenfoldigste menniske. Hvilket vi see paa den forlorne søn, da hand kom til sin synds kundskab, vidste hand og vel uden nogen læremestere at giøre en bøn, da hand sagde ved sig selv: jeg vil staae op, og gaae til min Fader, og siige til hannem: Fader, jeg haver syndet imod himmelen og for dig, og er ikke længer værd at kaldes din søn, gjør mig som een af dine dagelønnere, Luc. 15. v. 18, 19. Det samme see vi og paa den bodferdige toldere, som maa see af ingen har været underviist, hvorledes hand skulde bede, enddog beder hand saa andægtig og kraftig, at hand i sine synders hiertelige erkjendelse stod langt borte, og ikke vilde opløste sine øyne til himmelen, men fik af Christo dette vidnesbyrd, at hand efter saadan bøn gik retferdiggiort i sit huus, Luc. 18. v. 13, 14. Herhen hører ogsaa det skønne exempel om den bodferdige synderinde, Luc. 7. v. 37. Kort at stille sagen for, saa gaaer det saadan en, som er med sin synds elendighed omgiven, som med en, der sidder i et dybt dynd, og altid synker dybere ned der i. Der fand hand raabe og skrige, om hand end skönt tilforn ikke havde været veltakend. Af disse anførte eksempler er nu gands

gandſke let at lære, at beden er ikke en men-
niſkelig videnſkab, eller udvortes konſt, ſom
et menniſke kunde lære af andre, men at
den ſande bod og hiertens omvendelſe til
Gud er bønnens rette begyndelſe. Og
denne beden, ſom i omvendelſen er lært,
ſrever ikke allene paa læberne, men træn-
ger af inderſte hiertens grund til Gud, og
omendſkiønt et menniſke da ikke havde en
bog ved haanden, og ikke vidſte nogen bøn
uden ad, ſaa ſkal dog bønnen flydeſor ham,
og være Gud behagelig. Saa ſtaaer det
da ſaſt, at menniſket ſkal lade bod og om-
vendelſe have ſtæd udi ſig, naar hand vil
ret bede, fordi uden ſamme er al beden
hyſlerie.

§ 10.

Naar nu et menniſke i omvendelſen fra
de døde gierninger har været tro, og endes-
ligen har trængt igiennem der med, ſaa ſkal
det ikke anderledes ſynes ham, end ſom
hand havde hidindtil gaaet vild udi en tyk
ſkov, efter at hand var kommen fra den
rette vej, og endeligen efter flittig efterſøg-
ning har funden den rette vej igjen. Saa-
ledes er menniſket i omvendelſen igiennem
megen angelt og mangel mørk vej omkring
drevet, indtil hand nu haver naaet den
lyſtige fredens vej, og Guds naades jernve

stie. Efter at hand nu er i saadan en salig
 tilstand oversat, saa er endda høyt nødven-
 digt, at hand videre bruger bønnen, som
 det fornemmeste middel, til at vandre hur-
 tig fort paa Guds befalningers veye, og al-
 tid mere at erkiende sit hiertes forborgene
 ondskab. Da aabenbarer alting sig i bøn-
 nen: staaer det ret og vel med christens
 dommen, saa skal og bønnen gaae ret for
 sig; gaaer mennisket flittig frem i sin
 christendom, saa skal og bønnen blive ivri-
 gere og mere brendendes. Men bliver et
 menniske lunken igien, saa bliver og bøn-
 nen lunken. Hvo som derfor engang er
 igiennembrudt, og sat i et retsindigt væsen,
 og vil videre saligen føre sin christendom,
 hand randsage altid sit hierte flittigere,
 og hvad som hand endnu finder hos sig u-
 ordentlig at være i ord, gerninger, tanker
 og begieringer, det skal hand holde sin him-
 melske Fader altsammen i sit hiertes een-
 foldighed for igien, saa skal hand altid me-
 re og mere rense ham der fra. Men du
 maat ikke tænke, at bønnen ikke behager
 Gud, naarden ikke efter alle stykker henger
 vel og zirelig tilsammen; o nej! ved saa-
 dan indvending maa man ikke lade sig af-
 holde fra bønnen. Noget er det, naar vort
 hierte er oprigtigt imod Gud: thi Gud seer
 ikke

skal bede Gud behagelig.

61

ikke som et menneske paa de udvortes ord, men hand seer paa hiertet, 1. Sam. 16. v. 7. Ligesom en moder har en større glæde over sit mindste barns lallen, end over det størstes ferdigste tale: saa er og glæde i himmelen over een bodsferdig synderes suf og bøn, om end skönt hand endnu er svag, naar hand kun mener det alvorligen.

S. II.

Ligesom nu alt det klarligen er at see, at et menneske vel kand give en anden en udvortes Anvisning til bønnen, men ingenlunde kand lære en anden at bede Gud behagelig, saa som det der i vor omvendelse til Gud, skal læres af Gud selv; saa bedrage de sig derfor saare som vil bede og lære at bede, og dog ikke aflegge det gamle syndige menneske, men meene, at ved ald deres syndige vesen skulde dog deres bøn behage Gud. Men hvorsom tager den rette orden til at bede i agt, saa at hand binder bøn og bod tilsammen, hand skal snart erkiende den store misbrug og de vederstyggeligheder, som blive i Christendommen drevne med bønnen. Hvorledes læse ikke mange deres morgen- og aftenbøn saa faaldt hen af en bog, i det deres sind er opfyldt med allehaande verdslige handtering, sorrig for næring og andre besymringer, og der for ikke kand have en ret følelse

af sin bøn. Saaledes lærer mangen en heel
 hob bønnen, naar hand vil gaae til skrifte
 og alters; og har dog ikke et ret bodferdigt
 og ydmigt hierte og fremfører saaledes ikke
 et offer som er Gud behageligt. Mange vi-
 de ickun nogle bønnen, som de have lært u-
 den ad, og meene, naar de kun udpludre dem
 uden deres hiertes bevægelse, saa er det en
 ret beden. Mangen misbrug gaaer og for-
 sig med de bønnen, som blive fremsagt for og
 efter maaltid, i det for, ved, og efter maal-
 tid ofte megen slem og unyttig snaf pleier at
 holdes, hvor med bønnens Aand bli-
 ver bedrøvet. Dersom nu nogen, i det
 hand læser denne liden bog igiennem, skul-
 de finde, at hand og har begaaet, eller end-
 nu begaaer saadan misbrug, hand gaae
 da strax i sig selv, erkiende det bodferdig, og
 begynde efter dags at bede i Aand og sand-
 hed, thi Faderen vil have sande tilbedere.
 Hand begynde i sin nøds kundskab selv at
 udgynde sit hierte oprigtig for Herren, thi det
 er ikke nok at læse nogle bønnen efter sædva-
 ne frem, hvor ved hiertet bliver uden ald-
 gudelig bevægelse: Ja alle saadanne bønnen
 som blive blot udvortes med munden talt,
 eller af en bog fremlæst, behage Gud ikke,
 naar den, som beder dem, endnu er uigien-
 sedt og fiodelig sindet, fordi hans hierte ikke
 ende

endnu er retsindigt for Gud, eller bleven
deelagtig i hans naade. Hvilket vel er at
merke, at ikke nogen maae mene, at man
forfjød alle bønne-bøger, eller bønner som
man har lært uden ad, thi det fandt alt have
sin nytte, men kun hos den, som efter at hand
haver gjort bod, er kommen til en levendes
troe og Guds børns udlaarelse; thi de alle-
ne vide udvortes tings hellige brug. Men
at disse, og særdeles de som staae endnu i
begyndelsen, ogsaa maae have nogen An-
viisning, hvorledes de skulde bruge deres
bønner ret, som de have lært, at deres siel
maae nyde en kraftig nytte deraf, saa maae
de tage denne velmeente regel i agt: Man
gaae i sit Kammer, og siige de bønner, som
man haver lært, frem efter orden, ligesom
man haver lært dem; men man skal blive li-
det stille staaende hos et hvert ord med
hiertet, overveie og betragte det hos sig selv,
hvad det egentlig heder, og hvad for en
kraft og eftertryk det fatter i sig, paa det for-
medelst saadan betragtning det liggendefæ,
som ligger udi ordene, maae forarbeide no-
gen gudelig bevægelse i hiertet: vilde ordene
flyde for ham, saa fandt hand og udtale med
munden, hvad hand haver ved hvert ord for-
tanfer; og saaledes fandt hand gaae den
gandske bøn igiennem. Hand skal besinde,
at

at hand paa saadan maade finder en besynderlig trost, og styrke i sine bønner, og skal med stor nytte vide at bruge dem, hvilket man først kand prøve paa det fiere Fader vor, og saaledes skal det være langt fra, at man slet skulde forfaste saadanne bønner, da meget mere var at ønske, naar et menneske omgaaes der med efter denne Anviisning, som er given, at hans hierte var opfyldt med mange sprog af den hellige skrift, med psalmer, aandelige viiser og bønner, paa det hand altid maatte have noget, hvor paa hand ligesom kunde tygge, og der affaae næring for det indvortes menneske.

§ 12.

Her ved vilde en hver endnu merke, at hand førend hand beder, skal berede sit hierte til en sentlig samtale. Der til kand tiene, at man først erindrer sig vel sin egen uværdighed: som hidset er 1. Mos. Bog. 18. v. 27. i den fiere Abrahams exempel at see, hvilken, der hand stod for Herren, og saa vel erkiendte Guds forfærdelige Majestæt, hellighed og almagt, som og sin egen uværdighed, sagde hand af en ydning siel: ach see jeg har fordristet mig at tale med Herren, endskiønt jeg er støv og aske. Man kand ogsaa herom eftersee efterfølgende exemplar om Gud behagelige bedere 4. Mos. 16, 22. Cap.

E. 20, 6. Psal. 95, 6. Psal. 141, 2. Dan. 6, 10. Eph: 3. v. 14. Af hvilke exemplar vi til-
lige lære, hvorledes vi udvortes skulde for-
holde vort legem og andre lemmer, naar vi
bede til Gud; i det det ikke mishager Gud,
dersom vore hjerter ere alvorligen ydmyge-
de for hannem, at ogsaa vore udvortes lader
give et vidnesbyrd, om saadan ydmyghed,
i det vi bære vore fræ, eller paa andre maa-
der beviiser det. (2) Ziener til denne for-
beredelse, at vi setter Christi fortieneste ved
siden af vor egen uværdighed, at vi ikke
anderledes end bestenkede og afstoede i Jesu
blod tage vores tilgang til Gud, og grunde
vor gandske bøn ikke paa egen værdighed,
men allene paa Christi dyrebare fortieneste,
saaledes at vi (som en gudsfrygtig lærere ta-
ler,) i vor bøn, naar vi begynde at bede,
skulde ansee megleren Christum Jesum Gud
og menneske, og ligesom legge os ned i hans
vunder, og fatte den sande trøst, at blive
bønhørt for denne meglers skyld; hvilket
skriften kalder: at bede i Christi navn.

§ 13.

Videre hører til en ret bøn, at man og til-
sammen samler sine sandser ret tilsammen: men
paadet det ikke maae falde os forsvart, naar
vi bede, skal vi altid tage vare paa os selv,
at vi ikke lade vore sandser og tanker vanke
for

for viit omkring, paa det vi ikke efter haanden afvendes og afføres fra Gud formedelst syndens bedragelse, og man her efter, naar man beder, ikke maae have dobbelt møye, at samle sine tanker igien. Men finder mennisket nogen ladhed til bønnen, maa hand ikke henge ved den, men komme Guds naades gave igien til at brænde, som er i ham.

2. Tim. I. v. 6. Hvilket fand stee, naar man betragter et capitel eller en sentens af Bibelen, en guddommelig velgierning, eller naar man synger en aandelig vise, hvor ved tankerne atter samles, og mennisket bekommer en ny drift til bønnen. I ligemaade at vor bøn meere maae optændes, er undertiden meget gavnligt, at nogle foreene sig i bønnen med hverandre, som vandre i Jesu Christi sandhed. og fremføre tillige deres anliggende for Gud, saa bliver deres bøn saa meget mere opvækket iblant hverandre, saa og de selv blive formedelst en saadan hiertelig forbindelse i bønnen optændt, som stald-brødre paa evigheds ven hurtig at vandre fort; ja de skøbeliges bøn skal i saadan foreening tillige trænge igiennem skyerne, og opstige til Guds hierte som en behagelig røgelse og faae en riig velsignelse. Man læse der om Matth. 18. v. 19, 20. Men det skal altid finde sig, at jo mere nogen beder, jo meere faaer

faaer hand og en drift eller tilskyndelse til
bønnen, og jo mindre en beder, des mindre
drift har hand til at bede.

§ 14.

Endelig saa har og en hver i sin bønns ø-
velse vel at give agt paa efterfølgende erin-
dringer, paa det hand der i dagligen maa
være, og stige af et trin paa et andet. 1. Har
en flittig bedere fornemmelig at give agt
paa tre stykker. Først, paa Guds befaling
som kræver bønnen af alle sine børn uden
forskjel; see der om efterfølgende steder,
Matth. 7. v. 7. Marc. 13. 33. Luc. 21. v.
36. Joh. 16. v. 24. Rom. 12. v. 12. Phil.
4. v. 6. For det andet: paa Guds naadige
forjættelse, at hand for Christi skyld vil vis-
seligen bønne bønne. Hvorom disse sprog
handle. Luc. 11. v. 9, 10. 13. Cap. 18. v.
7, 8. Joh. 14. v. 13. Psal. 102. v. 18. Psal.
145. v. 19, 20. For det Tredie, skal hand
give agt paa sit eget hierte, at det maae være
rettsindigt, bodferdigt, og troende, eller i det
mindste maae have en alvorlig forlængsel
der efter. Fordi deres bøn som ikke vilde om-
vende sig, er en vederstyggelighed for Gud.
2. Naar du ogsaa ellers tager den hell. skrift
for dig, at læse til din opbyggelse, saa læs
den med bøn og paakaldelse til Gud, saa skal
din kilde flyde mere og mere med levende
vand.

vand. 3. Lad dig særdeles være angelegen, at betragte og overveie Guds velgierninger og naades forfættelser af evangelio, at den sønlig udkaarelses Aand maa tiltage i dig. 4. Foragt ikke andres gaver, som de har faaet af Gud, saa vel i dets kundskab som hør til en sand bøn, som og i bønnens øvelse og erfaring. Til den ende forsom ikke ogsaa at høre andre bede, og bed efter dem i dit hierte, naar du haver saadanne bønne-bøger som ere skrevne ved Guds Aand, saa skal det og formere din gave i bønnen, naar du læser noget der af med tilbørlig andagt. 5. Tro visseligen, jo flittigere og alvorligere du øver dig i bønnen, jo mere skal Gud komme dig der udi med sin naade til hielp. Men jo mindre du holder dig i bønnen til Gud, des elendigere skal du blive, ikke allene i bøn, men og i din gandske Christendom. 6. Derfor overveie flittelig bønnens store værdighed; thi bønnen som bliver forrettet i Christi navn er Gud saa behagelig, som om Kristus selv gjorde den for ham. 7. Paa det du ogsaa altid mere maa blive forvissat om bønnehørelse, saa giv agt paa andres saa vel som din egen erfaring i bønnen. 8. Lad dig aldrig indbilde, at din handtering og forretninger ere saa mange, at du ikke kunde finde tiid og rom til at bede; men har du saa man-
ge

ge forretninger, at de ikke efterlade tiid og rom til bønner, gudelige tings betragtelse, og andre gudelige øvelser, saa har du at prøve dig, om Gud har paalagt dig dem; eller om du selv har samlet saa megen dynd paa din siel, hvor ved du bliver holden fra guds frygtigheds øvelser, som ere allermeeest nødvendige, og saaledes ogsaa fra bønner. FINDER du det første, saa bed Gud om erkjendelse og overgiveness i hans villie og fuldkomne naade, at du ikke maae blive formedlet de dig beskaffede og paa lagde udvortes forretninger forstyrret, men i hiertens roe og fred maae uforhindret øve dig i den sande Guds frygt. Men bliver du det andet vaer, saa tag dig ikke allene ingen ny uroe paa halsen, men stræb og alvorligen derefter, at du efterhaanden ved Guds kraft maa rive dig løs fra det, som holder dig fra bønner og andre nødvendige gudsfrygtigheds øvelser. 9. Saa forglem og aldrig i din bøn den lof og taksigelse, som vi ere Gud skyldige for hans mangfoldige, saa vel legemlige som Aandelige velgierninger. 10. Saa tit som du fornemmer, at Gud har forlenet dig nogen naade i bønner, eller har vederqvæget dig med en besynderlig gave, eller har særdeles bønhørt dig og givet dig det som du
 har

70 Anviisn. hvorl. man skal bede Gud behag.
har bedet, saa forglem ikke at takke Gud hie-
teligen derfor, ikke allene med ord, men meget
mere i gierningen og sandhed. 11. Saa of-
te som Gud skifter dig kors til, være sig ud-
vortes eller indvortes, saa tit tænk at der bæ-
res et røgelse-korn til din bøn, hvor ved din
andagts ild, som gandske læt fandt udslukkes
paa ny, maa blive opblæst og optændt. 12.
Tænk ikke at de høye grader i bønne be-
staae allene i besynderlige, ugemene og over-
naturlige gaver, men betænk meget mere, at
troe, haab og kjerlighed, ere de tre grund-pil-
ler, til den gandske Christendom, jo mere de
blive i dig grundfæstet, jo stærker bliver du
og i bønne. 13. Endelig saa see for alting
til, at du maa sige et troende og upaatvivlen-
de amen, førend du holder op at bede. Men
Gud som er riig til alle dem som paakalde
hans navn, udgyde selv i dit hierte naadens
og bønnens Nand. At du maa formedelst
den samme lære, at opløste hellige hænder til
din himmelske Fader, hvilken samt hans
Søn Jesu Christo verdens Frelsere væ-
re priis og ære i evighed,
Amen.

Den